OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Lainsäädäntöneuvos Sofia Aspelund

Muistio

8.11.2021

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys (HE 180/2021 vp) eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta

Vastineena talousvaliokunnalle annetuista kirjallisista lausunnoista oikeusministeriö esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat pääosin puoltaneet hallituksen esityksen hyväksymistä. Seuraavassa kommentoidaan asiakohtaisesti valiokunnalle annettuihin kirjallisiin lausuntoihin sisältyviä muutosehdotuksia tai muita keskeisiä huomioita.

Päivitysten laiminlyönnistä johtuva virhe digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa (ehdotuksen 5 luvun 13 b §)

HE: Digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kauppaa silmällä pitäen lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan myyjän tulisi lähtökohtaisesti huolehtia tarvittavien turva- ja muiden päivitysten toimittamisesta ostajalle määrätyn ajanjakson ajan. Ehdotuksen mukaan silloin, kun kyse on kertatoimitteisesta digitaalisesta sisällöstä tai palvelusta, päivityksiä olisi toimitettava tavaran ja digitaalisten elementtien tyyppi ja tarkoitus sekä sopimuksen olosuhteet ja luonne huomioon ottaen kohtuullisen ajanjakson ajan. Jos taas kyse on digitaalisen sisällön tai palvelun jatkuvasta toimittamisesta pidemmän ajan kuluessa, päivityksiä olisi toimitettava sen ajanjakson ajan, jonka myyjä on vastuussa tavaran virheestä ja joka tapauksessa vähintään sen ajan, jona digitaalista sisältöä tai palvelua on sopimuksen mukaan määrä toimittaa.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto ja Kuluttajaliitto ovat kannattaneet ehdotettua sääntelyä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on katsonut, että päivityksiä on oltava saatavilla riittävän pitkään, jotta digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaikki käyttöominaisuudet säilyvät. Sen näkemyksen mukaan asia on tärkeä tietoturvan ja kyberturvallisuuden kannalta.

Kaupan liitto ry on tuonut esiin sääntelyn ongelmallisuuden sen johdosta, että kansallisesti on päätetty olla soveltamatta direktiivin mukaista kahden vuoden virhevastuuaikaa ja sovel-

taa sen sijaan tavaran oletettuun kestoikään perustuvaa virhevastuuaikaa. Ratkaisulla on nimittäin heijastusvaikutuksia myös päivitysten toimittamisaikaa koskevaan sääntelyyn. Ehdotettu päivityksiä koskeva sääntely voi aiheuttaa digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa elinkeinonharjoittajalle kohtuuttomia ongelmia ja kustannuksia tilanteissa, joissa sisällön tai palvelun tarjoaja tai tuottaja päättää lopettaa turva- ja muiden päivitysten toimittamisen. Myös Autotuojat ja -teollisuus ry on tuonut esiin ehdotukseen liittyviä haasteita autokaupan näkökulmasta. Se on pitänyt myös mahdollisena, että mikäli on riski, että myyjän vastuu mahdollisista digitaalisia elementtejä koskevista puutteista muodostuu kohtuuttoman suureksi tai vaikeaksi ennakoida, myyjät saattavat turvautua ehdotetun pykälän 4 momentin mukaisiin varaumiin ja lausekkeisiin tuotteita myydessään.

Myös Suomen Yrittäjät ry on esittänyt huolia päivitysten toimittamisvelvollisuuden kestoon liittyvästä sääntelystä siltä osin kuin vastaavantyyppistä sääntelyä on ehdotettu kuluttajansuojalain 5 a luvun 12 §:n 1 momentissa.

Oikeusministeriö: Oikeusministeriö pitää kuluttajien oikeusaseman kannalta tärkeänä, että myyjällä on lähtökohtaisesti velvollisuus huolehtia tarvittavista turva- ja muista päivityksistä digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa. Koska esityksessä toisaalla on ehdotettu hyödynnettäväksi optiota, jonka mukaan tavaran myyjän virhevastuu määräytyisi jatkossakin tavaran oletetun käyttöiän perusteella, myös päivitysten toimittamisvelvollisuus on syytä kytkeä lähtökohtaisesti tuohon ajanjaksoon (ks. direktiivin 7 artiklan 3 kohdan b alakohta).

Toisaalta oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen Autotuojat ja -teollisuus ry:n esille tuomaan seikkaan, että päivitysten toimittamisvelvollisuus ei ole direktiivin eikä siten myöskään ehdotetun kansallisen säännöksen mukaan ehdoton. Pykälän 4 momentin perusteella tavaraa ei olisi pidettävä pykälässä tarkoitettuihin päivityksiin liittyviltä osin virheellisenä silloin, kun ostajalle on nimenomaisesti annettu sopimuksen tekoajankohtana tieto siitä, ettei päivityksistä tiedoteta eikä niitä toimiteta säännöksessä edellytetyllä tavalla ja ostaja on poikkeaman erikseen ja nimenomaisesti tällöin hyväksynyt. Poikkeamismahdollisuudella voi olla haitallisia vaikutuksia ostajiin, mutta toisaalta se antaa myyjille hiukan liikkumavaraa, mikä voi olla tarpeen esimerkiksi käytetyn tavaran kaupassa. Lisäksi on huomattava, että säännöksessä edellytetään tiedon antamista nimenomaisesti ja poikkeaman hyväksymistä erikseen ja nimenomaisesti, joten tällainen poikkeama ei voisi tulla ostajalle milloinkaan yllätyksenä esimerkiksi osana vakiosopimusehtoja.

Oikeusministeriö esittää kuitenkin pientä kielellistä täsmennystä pykälän 1 momentin 2 kohtaan, jotta säännös olisi siltä osin yhdenmukainen saman luvun 15 §:n kanssa, sellaisena kuin sitä ehdotetaan jäljempänä muutettavaksi:

13 b §

Päivitysten laiminlyönnistä johtuva virhe digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa

Digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa myyjän on huolehdittava siitä, että ostajalle tiedotetaan turva- ja muista päivityksistä, jotka ovat tarpeen kyseisen tavaran säilyttämiseksi 12 §:ssä edellytetyn mukaisena, ja että ne toimitetaan ostajalle:

1) [kuten esityksessä];

2) sen ajanjakson ajan, jonka myyjä on vastuussa tavaran ~~virheestä~~ *virheellisyydestä* ja joka tapauksessa vähintään sen ajan, jona digitaalista sisältöä tai palvelua on sopimuksen mukaan määrä toimittaa, jos kyse on digitaalisen sisällön tai palvelun jatkuvasta toimittamisesta pidemmän ajan kuluessa.

[2 - 4 momentti kuten esityksessä]

Virheellisyyden määräävä ajankohta (lakiehdotuksen 5 luvun 15 §)

HE: Tavarankauppadirektiivin mukaan myyjän virhevastuun kestoaika on kaksi vuotta tavaran luovutuksesta, mutta jäsenvaltiot voivat säätää tätä pidemmästä virhevastuuajasta. Jäsenvaltiot voivat myös pitää voimassa tai ottaa käyttöön oikeussuojakeinojen osalta ainoastaan vanhentumisajan. Ehdotuksen mukaan tätä mahdollisuutta hyödynnettäisiin siten, että myyjän virhevastuusääntely pidettäisiin nykyisellään, jolloin virhevastuu määräytyisi tavaran oletetun käyttöiän perusteella ja rajautuisi viime kädessä yleisen vanhentumisajan perusteella.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (jäljempänä KKV) sekä Kuluttajaliitto ovat pitäneet erityisen kannatettavana sitä, että Suomi hyödyntää kansallista liikkumavaraa virhevastuun kestosta säädettäessä ja säilyttää nykyisen sääntelymallin. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on tuonut lausunnossaan esiin mm. sen, että virhevastuun ajallinen rajaaminen kahteen vuoteen loisi elinkeinonharjoittajille kannustimen tuoda markkinoille nopeasti rikkoutuvia tai ennenaikaisesti vanhentuvia hyödykkeitä kestävien ja pitkäkäyttöisten hyödykkeiden sijaan. Nykysääntely tukee sen näkemyksen mukaan myös taloudellisesti kestävää kehitystä ja oikeudenmukaista riskinjakoa.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK (jäljempänä EK) sen sijaan katsoo, että olisi perusteltua pitäytyä myyjän virhevastuuaikaa koskevien säännösten osalta tavarankauppadirektiivin edellyttämässä tasossa eikä laajentaa virhevastuuta direktiivin edellyttämästä tasosta kansallisilla toimilla. Myös Autotuojat ja -teollisuus ry on katsonut, että kansalliseen malliin liittyy haasteita, koska ajan kuluessa tavaran oikeanlaisella käytöllä, hoidolla ja huoltamisella on ratkaiseva merkitys sen toimivuudelle ja kestävyydelle. Se on pitänyt tästä näkökulmasta ongelmallisena myös käännetyn todistustaakan pitenemistä yhteen vuoteen sekä toisaalta kuluttajariitalautakunnan sen näkökulmasta ongelmallista ratkaisukäytäntöä.

Kaupan liitto ry on tuonut esiin sen, että sekä kuluttajien että elinkeinonharjoittajien voi olla vaikeaa arvioida kaupantekohetkellä, kuinka pitkään myyjä lopulta vastaa tavaran virheestä. Lisäksi Kaupan liitto on pitänyt ongelmallisena sitä, että digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa digitaalisen sisällön tai palvelun osalta tavaran oletettuun käyttöikään kytketty virhevastuuaika voi aiheuttaa sisällön tai palvelun myyneelle elinkeinonharjoittajalle kohtuuttomia ongelmia ja kustannuksia tilanteissa, joissa sisältö tai palvelu vedetään kokonaan saatavilta.

Oikeusministeriö: Oikeusministeriö ei kannata ehdotusta kansallisen liikkumavaran hyödyntämättä jättämisestä myyjän virhevastuuajan osalta.

Kestokulutustavaroiden piilevä virhe voi ilmetä myöhemminkin kuin kahden vuoden kuluessa tavaran luovutuksesta. Tämän vuoksi on kohtuullista, että myyjä vastaa tietyissä tavaroissa, kuten ajoneuvojen ja kodinkoneiden kaupassa, alun perin olleesta valmistusvirheestä, vaikka virhe ilmenisi vasta yli kahden vuoden kuluttua tavaran luovutuksesta. Jos kuluttajansuojalain 5 luvun soveltamisalaan kuuluvassa tavarankaupassa otettaisiin käyttöön myyjän vastuuta rajaava absoluuttinen kahden vuoden aika tai tätä pidempi vastuuaika, myyjän vastuu saattaisi olla kuluttajankaupassa merkittävästi lievempi kuin kahden elinkeinonharjoittajan tai kahden yksityishenkilön välisissä kaupoissa, mitä ei voida pitää johdonmukaisena. Myyjän virhevastuun lyhentäminen voisi johtaa myös siihen, että virheellisiä ja korjattavissa olevia tavaroita ei enää korjattaisi myyjän vastuuajan päättymisen jälkeen, mitä ei voida pitää kannatettavana vastuullisen ja ekologisen kuluttamisen näkökulmasta. (HE s. 33)

Nykyinen virhevastuusääntely on ollut voimassa varsin pitkään, ja sen tulkintakäytäntö on vakiintunutta. Oikeusministeriö pitää tässäkin suhteessa nykytilan säilyttämistä sopimusosapuolten kannalta perusteltuna.

Siltä osin kuin huolia on esitetty myyjien näkökulmasta siitä, ettei tiettyjen digitaalisten elementtien toimittaminen ole välttämättä tietyn ajanjakson jälkeen enää mahdollista, oikeusministeriö toteaa, että kyse on elementeistä, joiden puuttuminen estäisi tavaran toimintojen suorittamisen (ks. ehdotetun 5 luvun 2 a §:n 2 kohdan mukainen digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupan määritelmä). Kuluttajan kannalta on tärkeää voida luottaa siihen, että digitaalisia elementtejä sisältävä tavara säilyy käyttökelpoisena riittävän pitkään ottaen huomioon, että tällaiset tavarat ovat myös tyypillisesti muita hyödykkeitä kalliimpia.

Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn aikana on havaittu, että tavarankauppadirektiivin 10 artiklan 2 kohdan ja 11 artiklan 3 kohdan täytäntöönpano on jäänyt ehdotetussa 5 luvun 15 §:ssä tietyiltä osin puutteelliseksi.

Oikeusministeriö ehdottaa, että pykälä muotoiltaisiin kuulumaan seuraavasti:

15 §

Virheellisyyden määräävä ajankohta

[1 momentti kuten esityksessä]

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, jos digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa on sovittu digitaalisen sisällön tai palvelun ~~jatkuvasta~~ toimittamisesta **jatkuvasti** pidemmän ajan kuluessa, myyjä vastaa ~~joka tapauksessa~~ digitaalisen sisällön tai palvelun osalta virheestä, joka ilmenee sinä aikana, **jona myyjä on vastuussa tavaran virheellisyydestä tai** jona digitaalista sisältöä tai palvelua on sopimuksen mukaan määrä toimittaa**, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi.** Myyjä vastaa myös 13 b §:ssä

tarkoitetusta päivitysten laiminlyönnistä johtuvasta virheestä, joka ilmenee sinä aikana, jona päivityksiä on 13 b §:n 1 momentin mukaan määrä toimittaa.

Virheen oletetaan olleen olemassa tavaran luovutushetkellä, jos se ilmenee yhden vuoden kuluessa tästä ajankohdasta, jollei toisin osoiteta tai oletus ole virheen taikka tavaran luonteen vastainen. **Jos jatkuvasti pidemmän ajan kuluessa toimitettavassa digitaalisessa sisällössä tai palvelussa ilmenee virhe sen ajanjakson aikana, jona myyjä on 2 momentin mukaan digitaalisia elementtejä sisältävän tavaran kaupassa digitaalisen sisällön tai palvelun osalta virheestä vastuussa, virheen oletetaan olevan myyjän vastuulla oleva virhe, jollei myyjä toisin osoita.**

[4 momentti kuten esityksessä]

HE: Tavarankauppadirektiivin 10 artiklan 6 kohdan nojalla olisi mahdollisuus säätää kansallisesti myös siitä, että osapuolet voivat käytettyjen tavaroiden osalta sopia sopimusehdoista, joissa vastuu- tai vanhentumisaika voisi olla lyhyempi kuin muutoin säädettävä myyjän vastuuta rajoittava määräaika. Tällaisen määräajan tulisi kuitenkin olla vähintään yhden vuoden pituinen. Esityksessä ei ole ehdotettu option hyödyntämistä kansallisesti.

EK, Kaupan liitto ja Suomen Yrittäjät ovat katsoneet, että myyjän vastuun rajaaminen käytettyjen tavaroiden kohdalla voisi tehostaa kiertotaloutta sekä tasapainottaa myyjän vastuuta tilanteissa, joissa käytettyjen tavaroiden vastuuaikaa voidaan ratkaisukäytännön perusteella katsoa muodostuneen kohtuuttoman pitkäksi.

Oikeusministeriö: Oikeusministeriö ei kannata käytettyjä tavaroita koskevan option hyödyntämistä. Käytettyjen tavaroiden kaupan lyhyempi virhevastuuaika voisi esimerkiksi autokaupassa ja muiden kestokulutushyödykkeiden kaupassa olla ongelmallinen erityisesti silloin, kun uusi auto tai muu kestokulutushyödyke vaihtaa omistajaa pian ensikaupan jälkeen (esimerkiksi annettaessa hyvin vähän käytetty auto vaihdossa ja myytäessä tämä edelleen toiselle kuluttajalle). Sama koskee tilannetta, jossa käytettyyn autoon olisi esimerkiksi tehty merkittävä korjaus ennen auton myyntiä.

Virheen oikaisu (lakiehdotuksen 5 luvun 18 §)

HE: Ehdotuksen mukaan ostajalla olisi tietyin rajoituksin valinnanvapaus tavaran virhetilanteissa sen suhteen, vaatiiko hän tavaran korjaamista vai virheettömän tavaran toimittamista virheellisen tavaran tilalle.

Kuluttajaliitto pitää erityisen tärkeänä sitä, että esityksessä korostetaan kuluttajalla olevan tämä lähtökohtainen valinnanvapaus. Sen sijaan Kaupan liitto pitää muutosta kaikkein suurimpana tavarankauppadirektiiviin liittyvänä ongelmana. Kaupan liiton näkemyksen mukaan Suomen tulisi jatkossa olla valmis edistämään sellaista kuluttajansuojasääntelyä, joka aidosti tähtää kestävän kulutuksen tukemiseen. Suomen Yrittäjien mukaan on todennäköistä, että moni kuluttaja tulee valitsemaan vaihdon korjaamisen sijaan, mikä on ekologisuuden näkökulmasta ongelmallista. Valintaoikeuden siirtyessä kuluttajalla elinkeinonharjoittaja ei pysty kontrolloimaan oikaisusta aiheutuvia kustannuksia aikaisempaa vastaavalla tavalla. Autotuojat ja -teollisuus ry tuo esille seikkoja, joiden perusteella tavaran vaihtaminen virheettömään ei voi tulla autokaupassa sen näkemyksen mukaan juuri milloinkaan kyseeseen.

Oikeusministeriö: Oikeusministeriö toteaa, että ehdotus ostajan oikeudesta valita korjaamisen ja vaihtamisen välillä perustuu tavarankauppadirektiivin 13 artiklan 2 kohtaan, johon ei liity tältä osin kansallista liikkumavaraa. Vastaava kirjaus on sisältynyt jo vanhan tavarankauppadirektiivin (1999/44/EY) johdanto-osan 10 kappaleeseen, mutta kansallinen oikeustila ei ole taannut ostajalle tätä aiemmin vain direktiivin johdantoon tavoitteena kirjattua valinnanvapautta.

On toisaalta syytä korostaa, että myyjä ei olisi ehdotetun pykälän mukaan velvollinen oikaisemaan virhettä ostajan vaatimalla tavalla tai lainkaan, jos siihen on este, jota hän ei voi voittaa, tai jos siitä aiheutuisi hänelle kohtuuttomia kustannuksia. Tässä tulee erityisesti ottaa huomioon virheen merkitys sekä tavaran arvo, jos virhettä ei olisi, sekä se, voidaanko oikaisu suorittaa muulla tavalla aiheuttamatta ostajalle merkittävää haittaa. Ostajan oikeus valita korjaamisen ja vaihtamisen välillä ei siis olisi poikkeukseton.

Virhevastuu digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluja koskevissa kertatoimituksissa (lakiehdotuksen 5 a luvun 15 §:n 1 momentti)

HE: Ehdotuksen mukaan myös digitaalisten sisältöjen ja palvelujen kertatoimitusten osalta hyödynnettäisiin jäsenvaltioiden mahdollisuutta säätää direktiivin mukaista kahden vuoden virhevastuuaikaa pidemmästä virhevastuuajasta yhdenmukaisesti tavarankauppaa koskevan sääntelyn kanssa.

Kuluttajaliitto on pitänyt yhteneväistä vastuuaikaa 5 ja 5 a luvussa erityisen tärkeänä. Sen sijaan Suomen Yrittäjien näkemyksen mukaan tavarankaupan virhevastuuta rajaava tavaran oletettu elinikä soveltuu heikosti digitaalisiin sisältöihin ja palveluihin, joiden osalta on hyvin hankala määritellä kestävyyttä tai elinikää koskevia vaatimuksia. Kestoikään perustuva virhevastuuaika yhdistettynä reklamaatiovelvollisuuden puuttumiseen saattaa johtaa sen näkemyksen mukaan elinkeinonharjoittajan kannalta kestämättömiin tilanteisiin. Myös EK ja Kaupan liitto ovat katsoneet, että olisi perusteltua harkita kiinteää virhevastuuaikaa kertatoimitteisille digitaalisille sisällöille tai palveluille.

Oikeusministeriö: Oikeusministeriö ei kannata ehdotettuja muutoksia virhevastuusääntelyyn.

Erityisesti sen johdosta, että digisopimusdirektiivi ei sisällä reklamaatiovelvollisuuden käyttöönottoa koskevaa optiota, valmisteluvaiheessa harkittiin elinkeinonharjoittajan vastuuta rajoittavan absoluuttisen virhevastuuajan säätämistä siltä osin kuin kyse on kertatoimitteisesta digitaalisesta sisällöstä tai palvelusta. Tähän ratkaisuun ei kuitenkaan päädytty, vaan perusteltuna pidettiin, että optiota direktiivissä säädettyä pidemmästä elinkeinonharjoittajan virhevastuusta hyödynnettäisiin myös kertatoimitteisten digitaalisten sisältöjen ja palvelujen osalta. Tällöin elinkeinonharjoittajan vastuuajasta säädettäisiin yhdenmukaisesti 5 ja 5 a luvussa. Ratkaisua puoltavat ensinnäkin yhdenmukaiseen sääntelyyn liittyvät selkeyssyyt. Toiseksi, erityisesti siltä osin kuin kyse on digitaalisia elementtejä sisältävistä tavaroista, toisistaan poikkeava virhevastuusääntely 5 ja 5 a luvussa voisi kannustaa elinkeinonharjoittajia suunnittelemaan sopimuskokonaisuutensa siten, että vastuuaika jäisi mahdollisimman lyhyeksi. (HE s. 33)

> Arvioitaessa nimenomaisen vastuuajan tarpeellisuutta on syytä ottaa huomioon myös se, että joka tapauksessa virheolettamaa koskeva sääntely heikentää erityisesti digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluja koskevissa sopimuksissa kuluttajan tosiasiallisia mahdollisuuksia vedota virheeseen sen jälkeen, kun todistustaakka siitä, että kyse on alkuperäisestä virheestä, on kääntynyt kuluttajalle. Option käytännön merkitystä vähentää myös se, että digitaalista sisältöä tai digitaalisia palveluja toimitetaan usein kertatoimitusten sijaan jatkuvasti pidemmän ajan kuluessa, jolloin elinkeinonharjoittaja vastaa direktiivin ja ehdotetun kansallisen lain mukaan virheestä, joka ilmenee sinä aikana, jona digitaalinen sisältö tai palvelu on sopimuksen mukaan määrä toimittaa. (HE s. 33)

Lain voimaantulo

HE: Direktiivit olisi tullut panna täytäntöön 1.7.2021 mennessä. Esityksessä ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2022, jolloin direktiiveihin perustuvia kansallisia säännöksiä on direktiivien mukaan ryhdyttävä soveltamaan.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Kuluttajaliitto ovat kannattaneet voimaantuloa koskevaa ehdotusta. Sen sijaan EK, Kaupan liitto ja Suomen Yrittäjät ovat katsoneet, että voimaantuloajankohdan tulisi olla tätä myöhäisempi. Kaupan liitto on esittänyt, että lakia ryhdyttäisiin soveltamaan 1.4.2022, mikäli laki tulee voimaan 1.1.2022. EK katsoo, että eduskunnan tulisi harkita soveltamisen alkamisen siirtämistä eteenpäin ainakin joillakin kuukausilla, jotta lakimuutosten edellyttämät muutokset saadaan yrityksissä tehtyä.

> **Oikeusministeriö**: Oikeusministeriö ei puolla lain voimaantulon lykkäämistä. Sen jälkeen kun direktiiveihin perustuvia kansallisia säännöksiä on ryhdyttävä soveltamaan, jäsenvaltioilla ei ole enää harkintavaltaa sääntelyn soveltamisaikataulun suhteen. Kyse on kuluttajien oikeussuojan kannalta keskeisestä sääntelystä, jonka on muutoinkin suotavaa tulla voimaan direktiiveissä edellytetyssä aikataulussa.
>
> Myöskään elinkeinonharjoittajien kannalta aikataulua ei voida pitää kohtuuttomana. Direktiivien sisältö on ollut tiedossa jo pitkähkön ajan, ja elinkeinonharjoittajilla on ollut halutessaan mahdollisuus valmistella muutoksia jo pitkään. Lain lopullinen hyväksyminen ei ole edellytys tämänkaltaisen valmistelutyön käynnistämiselle. Myös kansallista harkintavaltaa on käytetty siten, että kansallinen sääntely säilyy mahdollisimman pitkälle ennallaan.
>
> On myös syytä tuoda esiin, että Euroopan komissio on käynnistänyt asiassa virallisen rikkomismenettelyn toimittaen Suomelle 30.9.2021 virallisen huomautuksen direktiivien viivästyneestä täytäntöönpanosta.